

مناسب‌سازی فضاهای شهری برای کودکان بر اساس اصول شهر دوستدار کودک (مورد مطالعه: محدوده هزار جریب و تخت فولاد منطقه ۶ اصفهان)

میلاذ اسدی، مهین نسترن*^۲

چکیده

فضاهای شهری بخش عمده‌ای از زندگی روزمره شهروندان را به خود اختصاص می‌دهند. تجارب طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای شهری نشان داده است که این فضاها در پاسخگویی به نیاز کودکان، به‌عنوان حساس‌ترین و مهم‌ترین قشر جامعه، ناکارآمد بوده‌اند و برنامه‌ریزی‌ها بیشتر بر اساس خواست و نیاز بزرگسالان انجام می‌گیرد. هرچند در سال‌های اخیر توجه به کودکان و نوجوانان در ابعاد مختلف مورد توجه قرار گرفته ولی اقدامات کالبدی و محیطی مناسبی اتخاذ نشده است. با این وجود با پررنگ‌تر شدن مباحث حقوق شهروندی، توجه به تمام اقشار جامعه به‌خصوص کودکان به‌عنوان یک شهروند، بیشتر مورد توجه برنامه‌ریزان و مدیران شهری قرار گرفته است. شهر دوستدار کودک علاوه بر تأمین نیازهای اولیه، امکان مشارکت و اظهار نظر را برای کودکان محقق می‌سازد. در همین راستا پژوهش حاضر به‌منظور شناخت و بررسی اصول و معیارهای شهر دوستدار کودک و میزان رعایت این اصول در دو محدوده هزار جریب و تخت فولاد اصفهان انجام گرفته است. روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی، بررسی‌های میدانی و مصاحبه است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و Arc GIS بهره گرفته شد. در این پژوهش ابتدا در قالب مبانی نظری به شناخت نیازهای کودکان و اصول مطرح شده توسط اندیشمندان مختلف درباره شهر دوستدار کودک پرداخته شد. سپس با توجه به مطالعات انجام گرفته و امکانات و اطلاعات در دسترس، پنج شاخص ایمنی و امنیت، دسترسی، اوقات فراغت، مشارکت و سلامت محیط برای سنجش میزان کودک مداری محدوده‌های مورد مطالعه انتخاب شد و ارزیابی هر شاخص با توجه به اطلاعات موجود از طریق پرسشنامه، بررسی‌های میدانی، مصاحبه و تحلیل اطلاعات در GIS انجام گرفت. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که امتیاز شاخص‌های شهر دوستدار کودک به‌غیر از مشارکت کودکان که دارای وضعیت بسیار نامناسبی می‌باشد، از مقدار متوسطی برخوردار است و در مجموع امتیاز هر دو محدوده، با برتری ناچیز محدوده هزار جریب نسبت به محدوده تخت فولاد، نزدیک به هم است و نسبتاً دوستدار کودک می‌باشند. در پایان نیز با توجه به مصاحبه‌ها و نیازسنجی‌های انجام شده، راهبردها و سیاست‌هایی جهت دستیابی به رفاه کودکان و شهر دوستدار کودک ارائه شد.

واژه‌های کلیدی

کودک، فضاهای شهری، شهر دوستدار کودک، حقوق شهروندی.

۱- کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، مؤسسه آموزش عالی دانش پژوهان پیشرو، اصفهان.

۲- دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان.

*- نویسنده مسئول: dr_nastaran1@yahoo.com

مقدمه

اجتماعی و اقلیت‌های قومی - نژادی بر چگونگی درک زندگی شهری اثرگذارند (رفعیان و خدایی ۱۳۸۸). برنامه‌ریزی شهری زمانی می‌تواند به آرمان‌ها و مطلوب‌های خود دست یابد که حقوق تمام شهروندان از جمله کودکان را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین قشرهای جامعه، در فضاهای شهری مورد توجه قرار دهد. به‌منظور تحقق بخشیدن به حقوق شهروندی کودکان، شهرهای دوستدار کودک از دهه ۱۹۸۰ به‌منظور توجه به نیازها و خواسته‌های کودکان مورد توجه قرار گرفت و شهرها برای دستیابی به شهرهای دوستدار کودک، پیاده‌مداری و دوچرخه‌سواری، آرام‌سازی ترافیک و طراحی مجدد خیابان‌ها را مورد هدف قرار دادند. کنوانسیون حقوق کودک شامل اساسی‌ترین حقوق بشر برای کودکان در ۲۹ آبان ماه ۱۳۶۸ به تصویب رسید و این کنوانسیون مقبول‌ترین سند حقوق بشر در تاریخ می‌باشد. اصول پایه‌ای این کنوانسیون به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- هیچ کودکی نباید از تبعیض رنج ببرد.
- ۲- زمانی که در رابطه با کودکان تصمیم‌گیری می‌شود باید منافع عالی آنان در رأس قرار گیرد.
- ۳- کودکان حق حیات داشته و باید رشد کنند.
- ۴- کودکان حق دارند آزادانه عقاید و نظرات خود را ابراز کنند و در تمامی اموری که به آن‌ها مربوط می‌شود این نظرات باید مورد توجه قرار گیرد.

شهر دوستدار کودک شهری است که در آن خواسته‌های کودک در اولویت قرار گرفته و شرایط اجتماعی، فرهنگی و معماری شهر همسو با نیاز آن‌هاست و حقوق کودکان در سیاست‌ها، قوانین، برنامه‌ها و بودجه‌ها منعکس می‌شود. رویکرد «شهر دوستدار کودک» شهر را به سمتی سوق می‌دهد که در آن کودکان نقش مؤثری در مورد شهر خود داشته و نظرات آن‌ها در تصمیمات شهری ابراز شود و خانواده‌ها و اجتماع نیز موظف‌اند کودکان را در مسائل مهم و تصمیم‌گیری‌ها دخیل کنند. در واقع شهر دوستدار کودک، مکانی است که کودکان در آن احساس امنیت و آرامش می‌کنند و قادرند به کاوش و یادگیری در مورد فضاهای پیرامون خود بپردازند. یک شهر دوستدار کودک، یک شهر دوستدار مردم نیز می‌باشد (غیاثوند کربلایی حسینی و سهیلی ۱۳۹۴).

در سپتامبر سال ۲۰۰۰ میلادی، دبیرخانه جهانی شهرهای دوستدار کودکان^۱ (CFC) ایجاد شد تا این حمایت را انجام دهد و نیز مرجعی برای این کار باشد. این سازمان اصول کلی را درباره حمایت از رشد شهرهای مطلوب کودکان آماده کرد. اساس نامه CFC در سال ۲۰۰۰ به این شرح است: - تحقیقات میدانی و نوآوری توسط دولت محلی در جهت احقاق حقوق کودکان

پیدایش شهر به نخستین تمدن‌های بشری برمی‌گردد؛ آنگاه که انسان تحولی عظیم را در فرهنگ به وجود می‌آورد و به واسطه عواملی چون: انقلاب کشاورزی، رواج دادوستد و تجارت، اختراع خط و عوامل سیاسی، اداری، نظامی و مذهبی موجبات تکامل شهر را فراهم ساخت. انقلاب صنعتی نیز به‌عنوان محرکی نیرومند با ایجاد نهادهای اداری، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نه تنها فضای سه‌بعدی شهر را دگرگون کرد بلکه تغییرات و تحولات گوناگونی را در عرصه اجتماعی آن موجب شد. رشد و گسترش بی‌رویه شهرها و افزایش جمعیت موجب افزایش تراکم در شهرها و به تبع آن ایجاد بی‌نظمی‌ها و مشکلاتی در آن‌ها شد. به‌منظور برقراری نظم و امنیت در شهرهای متراکم، تدوین و وضع مقررات و قوانین شهری و همچنین تعریف تکلیف و حقوق شهروندان و حاکمان شهری مورد توجه قرار گرفت. اصطلاح حقوق شهروندی (در مفهوم جدید) اولین بار در اعلامیه حقوق بشر و شهروندی سال ۱۷۸۹ فرانسه مطرح شد که پس از تصویب در صدر قانون اساسی سپتامبر ۱۷۹۱ قرار گرفت (محسنی ۱۳۸۹). بنابراین حقوق شهروندی یعنی رعایت حقوق تمام اقشار جامعه و مشارکت و دخالت آن‌ها در تعیین سرنوشت خود می‌باشد. یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین قشرهای جامعه که رعایت حقوق آنان باید مورد توجه قرار گیرد کودکان می‌باشند.

آغاز شهروندی را می‌توان مصادف با پیدایش دولت‌های مدنی دانست؛ زیرا با ظهور این دولت‌ها، افراد و جامعه دارای حقوقی می‌شوند که در نظام‌های قبلی برای رعیت‌ها متصور نبودند. شهروندی به موقعیتی گفت می‌شود که فرد، زیر نظر قانون به‌عنوان عضوی از یک کشور به رسمیت شناخته می‌شود و بیانگر رابطه فرد سیاسی و اجتماع است که عناصر شاکله آن حقوق، تکالیف، مشارکت و هویت می‌باشد (عیوضی و باب گوره ۱۳۹۰). بنابراین دولت موظف است زمینه ارائه خدمات عمومی به‌صورت برابر، منصفانه و در کوتاه‌ترین زمان ممکن، توسط نهادها و مؤسسات عمومی را فراهم کند (منشور حقوق شهروندی ۱۳۹۲).

فضاهای شهری، مکان‌هایی هستند که به عموم شهروندان تعلق داشته، منحصر به جنبه کالبدی و فیزیکی نبوده و در حقیقت با حضور انسان و فعالیت اوست که معنا می‌یابد. فضاهای شهری قدمتی دیرینه در تاریخ شهرسازی داشته و در ادوار مختلف به اشکال گوناگون در شهرها حضور یافته و سبب شکل‌گیری بافت شهری در پیرامون و یا بر حول محور خود گردیده‌اند (کاشانی جو ۱۳۸۹). استفاده از فضاهای عمومی شهری، تجربه‌ای است که برای تمامی افراد یکسان نیست و متغیرهایی نظیر سن، جنس، گروه‌های

شهر، معرفی حقوق کودکان، و کالت مستقل برای کودکان، ظرفیت‌سازی، به کارگیری و احترام به دیدگاه کودکان.

هورلی^۳ (۲۰۰۷) در مقاله‌ای تحت عنوان «ایجاد چهارچوب نظری برای محیط‌های دوستدار کودک»، بیان کرد که هنوز با گسترش مفهوم شهر دوستدار کودک، نظریه جامعی درباره محیط‌های دوستدار کودک وجود ندارد. او با مطالعه تطبیقی در فنلاند، ایتالیا و سوئد، چهارچوبی متشکل از ده بعد را برای شهر دوستدار کودک معرفی می‌کند.

راخیمووا^۴ (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «محل‌های دوستدار کودک»، به بررسی اصول و معیارهای شهر دوستدار کودک در محل‌های با درآمد مختلف پرداخت. او در بررسی چهار محله در امریکا دریافت که ارتباط واضحی بین سطح درآمد محلات و شهر دوستدار کودک وجود ندارد. بلکه در بعضی از شاخص‌ها می‌توان رابطه معنی‌داری بین سطح درآمد و شهر دوستدار کودک پیدا کرد.

دوی^۵ (۲۰۱۰) در مقاله‌ای تحت عنوان «نقش زمین‌بازی در تحقق بخشیدن به شهرهای کودک پسند چگونه است؟» به منظور بررسی نقش زمین‌های بازی در تعاملات کودکان در «سمارانگ^۶»، به تجزیه و تحلیل نظرات والدین کودکان ۰-۱۴ ساله که بیشتر در مناطق غیررسمی ساکن بودند پرداخت. او برای بررسی نظرات والدین کودکان از ۴ متغیر امنیت، اوقات فراغت، تکمیل بودن امکانات بازی و دسترسی استفاده کرد. مجموع امتیازات به دست آمده از پاسخ‌ها نشان‌دهنده کیفیت متوسط زمین‌های بازی در «سمارانگ» بود.

کامل نیا و حقیر (۱۳۸۸) در پروژه‌ای تحت عنوان «الگوهای طراحی فضای سبز در شهر دوستدار کودک» از طریق روش‌های مشارکتی همچون قصه‌گویی، جداول و پازل‌ها، مدل‌سازی و نقاشی و غیره به بررسی نظرات کودکان شهر بم پرداختند و دیدگاه‌های آن‌ها در چهار گروه دسته‌بندی شدند. این دسته‌بندی شامل شاخص‌های رفتاری، شاخص‌های کمی، شاخص‌های کیفی و شاخص‌های کارکردی می‌باشد.

غفاری، قلعه‌نویی، و عمادی (۱۳۹۳) در پروژه‌ای تحت عنوان «شهر دوستدار کودک؛ ارزیابی و مقایسه چگونگی پاسخگویی به اصول شهر دوستدار کودک در بافت‌های جدید و سنتی ایران» (مطالعه موردی: شهرک سپاهان شهر و محله جویباره اصفهان) به شناسایی نقاط ضعف و قوت شهرهای جدید و سنتی و مقایسه آن‌ها در راستای اصول و شاخص‌های شهر دوستدار کودک پرداختند.

- گسترش یک شبکه بر اساس اطلاعات کودکان در جهت ایجاد شهر ایده‌آل برای آن‌ها

- حمایت از گسترش نشریات و ترویج و توسعه شهرهای دوستدار کودک در مراکز محلی و جهانی بر اساس معیارها و اساسنامه سازمان ملل متحد جهت توسعه شهرهای دوستدار کودک جهان (کیانی و اسماعیل‌زاده کواکی ۱۳۹۱).

از منظر کنوانسیون حقوق کودک، شهر دوستدار کودک به دنبال تحقق بخشیدن به طیف وسیعی از حقوق بشر برای تمامی کودکان می‌باشد. این کنوانسیون به دنبال افزایش کیفیت زندگی کودکان به عنوان اقشار آسیب‌پذیر جامعه بوده و بیشترین تأثیر را در رعایت حقوق کودکان داشته است. طبق کنوانسیون حقوق کودک، حقوقی که شهر دوستدار کودک موظف به رعایت می‌باشد به شرح زیر است:

- دخالت در تصمیم‌گیری‌های شهر خود؛
- مشارکت و دخالت در خانواده، جامعه و زندگی اجتماعی؛
- دریافت خدمات اساسی مانند بهداشت، آموزش و سرپناه؛
- نوشیدن آب سالم و دسترسی به امکانات بهداشتی مناسب؛
- محافظت از بهره‌برداری، زورگویی و خشونت؛
- پیاده‌روی امن و مستقل در خیابان؛
- دیدار با دوستان و بازی کردن با آن‌ها؛
- داشتن فضاهایی سبز برای گیاهان و حیوانات؛
- زندگی در یک محیط پاک؛
- شرکت در برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی؛
- دسترسی برابر به خدمات، بدون تبعیض در منشأ قومی، مذهبی، درآمدی، جنسیتی یا ناتوانی جسمی (UNICEF 2004).

پیشینه پژوهش

تاکنون تحقیقات گسترده‌ای در زمینه‌ی شهر دوستدار کودک انجام شده است. بیشتر این پژوهش‌ها در کشورهای غربی انجام گرفته و در کشورهای شرقی از جمله ایران، تمرکز کافی بر این موضوع انجام نگرفته است. در ادامه به برخی از پژوهش‌های انجام شده در رابطه با رعایت حقوق کودکان ارائه خواهد شد.

ریجیو^۲ (۲۰۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان «شهرهای دوستدار کودک: حکمرانی خوب در منافع کودکان» به بررسی اصول ایجادکننده شهرهای دوستدار کودک پرداخت. او ابزارهای کلی برای دستیابی به شهر دوستدار کودک را شامل موارد زیر می‌داند: قوانین کودک‌مداری، یک برنامه در مقیاس شهری برای کودکان، یک چارچوب نهادی برای کودک‌مداری، بررسی و ارزیابی تأثیر بر کودکان، بودجه برای کودکان، تجزیه و تحلیل کودکان در

همسایگی فقیرنشین» از ۴۰ کودک ۶ تا ۱۲ در محله فرحزاد خواستند که محیط‌های بازی موردعلاقه خود را نقاشی کنند. سپس نقاشی‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان‌دهنده علاقه کودکان به مکان‌های چالش‌برانگیز، فضاهای قابل‌انعطاف و ایجاد موقعیت‌هایی با شانس پیدا کردن دوست‌های جدید می‌باشد. آن‌ها عناصر طبیعی را در فضاهای بازی خود ترجیح می‌دهند.

آن‌ها پس از مطالعه اصول و معیارهای شهر دوستدار کودک، شاخص‌هایی را برای سنجش کودک‌مداری در دو بافت جدید و قدیمی اصفهان تهیه و توسط تکنیک فرآیند ارزیابی سلسله مراتبی ارزیابی کردند. نتایج نشان‌دهنده آن است که محله قدیمی‌تر (جویبار) نسبت به محله جدیدتر (سپاهان شهر) کودک‌مدارتر است. (Ghanbari-Azarneir (2015 در مقاله‌ای تحت عنوان «شناسایی محیط‌های دوستدار کودک در واحدهای

جدول (۱). شاخص‌های شهر دوستدار کودک از دیدگاه نظریه‌پردازان
منبع: (نگارندگان)

مؤلفین	شاخص‌ها
کولتون و کوربین	دسترسی به خدمات اولیه، ایمنی و امنیت، فضای سبز، شرایط مناسب والدین مانند درآمد، تحصیلات و غیره (Coulton and Korbin 2007).
بارلت	تحرك مستقلانه کودکان، فضاهای سبز برای بازی و تعاملات کودکان، مشارکت کودکان و بهداشت محیط.
بروبرگ	ایمنی و امنیت، زیبایی محیط، تمیز بودن محیط کودکان، اوقات فراغت، تعامل با دیگران، آرامش و حرکت مستقلانه (Broberg, Kytta, and Fagerho 2013).
هورلی	مسکن مناسب، ایمنی و امنیت، مشارکت کودکان، دسترسی به خدمات اساسی (بهداشت، آموزش و حمل و نقل)، ارتباط صمیمانه، توزیع عادلانه خدمات، رعایت اصول توسعه پایدار برای حفاظت از محیط‌زیست.
ولکوک و استیل	مشارکت، ایمنی و امنیت، اوقات فراغت، احساس اعتماد و احترام و الزامات محیط‌های فیزیکی (Woolcock and Steele 2008).
کیتا	تحرك مستقلانه کودکان در محیط‌ها مختلف و تحقق توانایی (Kytta 2002).
چاولا	بعد فیزیکی (فضای سبز، ارائه خدمات اولیه، تنوع فعالیت‌ها، ایمنی، حرکت آزادانه و مکان‌هایی برای اجتماع) و بعد اجتماعی (ترکیب اجتماعی، امنیت، انسجام جامعه، حمایت قانونی از کودکان و خوداتکایی جامعه) (Chawla 1997).
دریسل	همبستگی اجتماعی، تنوع مکان‌های پرجاذبه برای فعالیت، امنیت و آزادی تحرك، مکان‌های ملاقات افراد هم سن و سال، هویت اجتماعی منسجم و محدوده‌های سبز.
غفاری	ایمنی و امنیت، دسترسی به فضاهای سبز و طبیعی، فضاهای باز عمومی، دسترسی به تسهیلات و خدمات اساسی، حمل و نقل مناسب و مشارکت کودکان (غفاری، قلعه‌نویی، و عمادی ۱۳۹۳).

مورد مطالعه به دست آمد. در پایان نیز مجموع امتیاز شاخص‌های تعریف شده به دست آمد و شهر دوستدار کودک در محدوده‌های مورد مطالعه سنجیده شد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از ابزارهای SPSS و Arc GIS بهره گرفته شد.

محدوده مورد مطالعه

منطقه شش اصفهان، در جنوب شهر اصفهان واقع شده و با مناطق ۵، ۴، ۳ و ۱، در ارتباط می‌باشد. این منطقه شامل ۱۳ محله باغ‌نگار، آیینه‌خانه، فیض، آبشار، همت‌آباد، تخت فولاد، مسجد مصلی، سعادت‌آباد، هزارجریب، کوی امام، شهید کشوری، دنارت و فیزیدان می‌باشد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش بر اساس نوع هدف، کاربردی و بر اساس روش و ماهیت، توصیفی-تحلیلی می‌باشد. در خصوص گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش، از روش‌های کتابخانه‌ای و اسنادی (کتاب، مقالات، اینترنت) و جهت جمع‌آوری اطلاعات برای ارزیابی محدوده‌های مورد مطالعه، از روش میدانی (مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه) و استفاده از اطلاعات و مدارک موجود استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، شاخص‌های مورد بررسی به بازه‌هایی تقسیم شدند و امتیازی به هر کدام از این بازه‌ها داده شود. با بررسی هر کدام از شاخص‌ها در محدوده‌های مورد مطالعه و تطابق آن با بازه‌های تعریف شده، امتیاز شاخص مورد نظر در محدوده

- مشاهده

فرم ارزیابی ایمنی پارک بازی کودکان دارای سه سطح (نامناسب، متوسط و نامناسب) می‌باشد. برای امتیازدهی به فرم ارزیابی ایمنی پارک بازی کودکان، میانگین معیارها به دست می‌آید. بازه امتیازها، بین ۱ تا ۳ می‌باشد.

- فاصله

برای به دست آوردن میانگین فاصله‌ها، نقاطی با فاصله تقریبی ۲۰۰ متر در محدوده‌های مورد مطالعه ایجاد و فاصله این نقاط تا نزدیک‌ترین شاخص مورد نظر محاسبه شد. در پایان نیز میانگین فاصله‌ها برای به دست آوردن میانگین فاصله تا کاربری‌ها به دست آمد. به‌طور کلی فاصله ۴۰۰ متری به‌عنوان فاصله قابل پیاده‌روی برای مردم شناخته می‌شود (Rakhimova 2011). بنابراین بر این اساس بازه‌هایی برای ارزیابی فاصله‌ها تعیین می‌شود و با توجه به این که فاصله‌های به‌دست آمده در کدام بازه باشند امتیازدهی می‌شوند.

جدول (۲). حدود فواصل و امتیاز آن‌ها
منبع: (نگارندگان)

۴ امتیاز	۰-۴۰۰
۳ امتیاز	۴۰۰-۸۰۰
۲ امتیاز	۸۰۰-۱۲۰۰
۱ امتیاز	۱۲۰۰-۱۶۰۰
۰ امتیاز	۱۶۰۰ به بالا

سرانه

با توجه به جمعیت محله هزارگریب و تخت فولاد، سرانه فضای سبز بین ۳ تا ۶ مترمربع پیشنهاد می‌شود (زیاری ۱۳۹۲). بر این اساس برای محاسبه امتیاز سرانه فضای سبز در محدوده‌های مورد مطالعه، بازه‌هایی مشخص شد. با توجه به قرارگیری سرانه هر یک از محدوده‌های مورد مطالعه در بازه‌های مشخص شده، امتیاز شاخص به دست می‌آید.

جدول (۳). حدود سرانه فضای سبز

منبع: (نگارندگان؛ بر اساس سرانه‌های پیشنهادی حیثی و سرانه فضای سبز سازمان ملل متحد ۲۰۰۶)

امتیاز	سرانه فضای سبز
۰ امتیاز	۰_۱/۵ مترمربع
۱ امتیاز	۱/۵_۳ مترمربع
۲ امتیاز	۳_۴/۵ مترمربع
۳ امتیاز	۴/۵_۲۵ مترمربع

با توجه به کمبود زمان و وسیع بودن منطقه مورد مطالعه، برای ارزیابی شهر دوستدار کودک، دو محله هزارگریب و تخت فولاد با وضعیت درآمدی و فرسودگی بافت متفاوت، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش

معیارها و شاخص‌های گوناگونی برای شهر دوستدار کودک بیان شده است. ابتدا با مطالعه دیدگاه نظریه‌پردازان مختلف، دسته‌بندی از شاخص‌های شهر دوستدار کودک، مطابق جدول انجام شد. در پایان نیز با توجه به جامعیت و تکرار شاخص‌ها، پنج شاخص ایمنی و امنیت، اوقات فراغت، دسترسی به خدمات اساسی، مشارکت کودکان و سلامت محیط‌زیست کودکان برای ارزیابی کودک مداری در محدوده‌های مورد مطالعه انتخاب شد.

روش اجرای پژوهش

روش‌های مختلفی برای سنجش شهر دوستدار کودک وجود دارد. بیشتر ارزیابی‌ها به صورت پرسشنامه انجام می‌گیرد. هدف از این مطالعه ارزیابی شهر دوستدار کودک در دو محله هزارگریب و تخت فولاد در منطقه ۶ اصفهان با استفاده از اطلاعات موجود می‌باشد؛ بنابراین چارچوبی برای ارزیابی میزان کودک مداری در این محلات با توجه به اطلاعات موجود ایجاد می‌شود. در این پژوهش شاخص‌های شهر دوستدار کودک به‌وسیله ابزارهای مختلف سنجیده می‌شوند. به همین منظور برای ارزیابی امتیاز نهایی محدوده‌های مورد مطالعه، به شاخص‌های مورد ارزیابی امتیازی تعلق می‌گیرد و در نهایت مجموع امتیاز به‌دست آمده برای هر محدوده با بازه‌های مشخص شده برای سنجش کودک مداری تطبیق داده می‌شوند. به‌طور کلی برای امتیازدهی، ۴ نوع شاخص وجود دارد: پرسشنامه، مشاهده، فاصله، مساحت. برای امتیازدهی به هر یک از شاخص‌ها، از معیارها و بازه‌هایی به شرح زیر استفاده می‌شود:

- پرسشنامه

پرسشنامه‌ها دارای مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشند. برای امتیازدهی به شاخص‌های پرسشنامه، میانگین پاسخ‌ها در هر شاخص به دست می‌آید. بر این اساس امتیاز پرسشنامه بین ۱ تا ۵ تغییر می‌کند که در آن امتیاز ۱ نشان‌دهنده کودک ستیزی و امتیاز ۵ نشان‌دهنده کودک مداری می‌باشد.

انتخاب شده برای شهر دوستدار کودک با توجه به امکانات و اطلاعات موجود، با یکی از ابزارهای پرسشنامه، مشاهده و تحلیل اطلاعات با استفاده از GIS سنجیده شد.

ارزیابی شاخص اوقات فراغت

اوقات فراغت در محدوده‌های مورد مطالعه بر اساس دو روش پرسشنامه و تحلیل اطلاعات موجود مورد ارزیابی قرار گرفت. برای سنجش اوقات فراغت به وسیله پرسشنامه، سه سؤال مطرح شد:

محدوده تخت فولاد در دو شاخص تنوع بازی در فضاهای بازی و دسترسی به فضاهای ورزشی و خدماتی نسبت به محدوده تخت فولاد از وضعیت بهتری برخوردار است. به‌طور کلی اوقات فراغت کودکان از دیدگاه ساکنان محدوده‌های تخت فولاد و هزارجریب، از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. برای سنجش اوقات فراغت با توجه به اطلاعات موجود نیز سه شاخص سرانه فضای سبز، فاصله تا پارک بازی کودکان و فاصله تا پارک مورد ارزیابی قرار گرفت.

نحوه محاسبه امتیاز نهایی شاخص‌های شهر دوستدار کودک

برای ارزیابی نهایی میزان کودک مداری در هر یک از محدوده‌های مورد مطالعه نیز بازه‌هایی مشخص می‌شود. با توجه به قرارگیری مجموع امتیاز هر یک از محدوده‌ها در بازه‌های مشخص شده، میزان کودک مداری محدوده‌ها مشخص می‌شود.

جدول (۴). بازه‌های امتیازات نهایی
منبع: (نگارندگان)

بازه	کودک مداری
۴۰-۵۲ امتیاز	دوستدار کودک
۲۸-۴۰ امتیاز	تا حدودی دوستدار کودک
۱۶-۲۸ امتیاز	دوستدار کودک نبودن
کمتر از ۱۶ امتیاز	کودک ستیزی

یافته‌های پژوهش

ارزیابی کودک مداری در منطقه ۶ اصفهان در دو محدوده با فرسودگی متفاوت انجام شد. برای سنجش میزان کودک مداری در این محدوده‌ها، هر یک از شاخص‌های

جدول (۵). میانگین پاسخ‌ها به شاخص اوقات فراغت
منبع: (نگارندگان)

میانگین				شاخص
p-value	تخت فولاد	p-value	هزارجریب	
۰/۰۰۰	۱/۹۷	۰/۰۰۰	۲/۶۱	دسترسی به فضاهای بازی
۰/۰۰۰	۲/۰۶	۰/۰۰۰	۱/۸۸	تنوع بازی در فضاهای بازی
۰/۰۰۸	۲/۶۳	۰/۰۰۰	۲/۴۱	دسترسی به فضاهای ورزشی و خدماتی (کلاس‌های آموزشی، سالن‌های ورزشی، کتابخانه کودک و ...)
۲/۲۲		۲/۳۰		میانگین

در محدوده تخت فولاد از ۳۹ نقطه اندازه‌گیری شد. میانگین فاصله تا فضای بازی کودکان در محدوده هزارجریب با ۵۶۲/۲۹ متر نسبت به محدوده تخت فولاد با ۶۲۲/۹۵ از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است ولی به‌طور کلی هر دو محدوده از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار هستند.

- میانگین فاصله تا فضای سبز

برای سنجش فاصله تا فضای سبز نیز، میانگین فاصله به وسیله نقاط مشخص شده در محدوده‌های هزارجریب و تخت فولاد محاسبه شد. در این شاخص، محدوده تخت فولاد با میانگین فاصله ۳۳۲/۵۰ متر نسبت به محدوده هزارجریب با میانگین ۴۱۸/۰۹ از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است و به‌طور کلی فاصله تا فضای سبز در هر دو محدوده از وضعیت خوبی برخوردار است.

- سرانه فضای سبز

با استفاده از GIS منطقه ۶، مساحت فضاهای سبز تا شعاع ۷۵۰ متری محله هزارجریب ۴۳۳۹۳ مترمربع و در محله تخت فولاد ۱۵۴۷۶ مترمربع اندازه‌گیری شد. سرانه فضای سبز در محدوده تخت فولاد با ۲/۴۶ مترمربع نسبت به محدوده هزارجریب با ۲/۳۷ مترمربع از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است؛ اما به‌طور کلی، سرانه فضای سبز در محدوده‌های مورد مطالعه، با توجه به سرانه‌های پیشنهادی از وضعیت مناسبی برخوردار نیست.

- میانگین فاصله تا فضای بازی کودکان

برای سنجش این شاخص، میانگین فاصله از نقاط مشخص شده در محدوده‌های مورد مطالعه به دست آمد. برای این منظور، در محدوده هزارجریب میانگین فاصله از ۴۰ نقطه

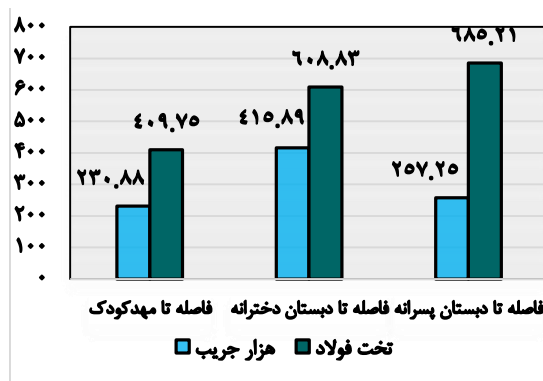
ارزیابی شاخص دسترسی

دسترسی به ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی و سایر نقاط شهر، از پرسشنامه بهره گرفته شد و نتایج زیر به دست آمد:

به‌منظور سنجش فاصله تا فضاهای آموزشی (مهد کودک و دبستان)، سه شاخص فاصله تا مهد کودک، دبستان دخترانه و دبستان پسرانه اندازه‌گیری شد. همچنین به‌منظور بررسی

جدول (۶). میانگین پاسخ‌ها به دسترسی وسایل حمل‌ونقل عمومی
منبع: (نگارندگان)

میانگین				شاخص
p-value	تخت فولاد	p-value	هزار جریب	
۰/۰۰۰	۳/۴۳	۰/۰۰۰	۲/۳۴	فراوانی وسایل حمل‌ونقل عمومی متناسب با نیازهای کودکان
۰/۰۱۷	۳/۸۱	۰/۰۰۰	۲/۵۶	دسترسی وسایل حمل‌ونقل عمومی به سایر نقاط
۰/۰۲۴	۲/۹۴	۰/۰۰۰	۲/۵۹	دسترسی مناسب به ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی
۳/۳۹		۲/۴۹		میانگین

شکل (۱). نمودار مقایسه فاصله تا مراکز آموزشی
منبع: (نگارندگان)

ارزیابی شاخص ایمنی و امنیت

سنجش ایمنی و امنیت توسط دو ابزار پرسشنامه و مشاهده انجام گرفت. برای سنجش بعد ذهنی امنیت از پرسشنامه و برای سنجش عینی امنیت از مشاهده فضای بازی کودکان استفاده شد.

- ذهنی

برای سنجش ایمنی و امنیت ذهنی، از پرسشنامه استفاده شد. برای این منظور ۹ پرسش از ساکنان محدوده‌های مورد مطالعه انجام گرفت و نتایج جدول (۷) به دست آمد: با توجه به پرسشگری انجام شده، ایمنی و امنیت ذهنی در محدوده هزار جریب با میانگین ۲/۴۵ بیشتر از محدوده تخت فولاد با میانگین ۲/۳۵ می‌باشد. ولی در کل ایمنی و امنیت در هر دو محدوده از وضعیت مناسبی برخوردار نیست.

بر اساس سنجش انجام گرفته به وسیله پرسشنامه، وسایل حمل‌ونقل عمومی در محدوده تخت فولاد با میانگین ۳/۳۹ از وضعیت مناسب‌تری نسبت به محدوده هزار جریب با میانگین ۲/۴۹ برخوردار است.

- فاصله تا مهد کودک

با توجه به نزدیکی نقاط مشخص شده به مهد کودک‌ها، ۸ حوزه اندازه‌گیری برای هزار جریب و ۵ حوزه برای تخت فولاد به دست آمد. سپس در هر حوزه فاصله تا مهد کودک به دست آمد و در پایان نیز میانگین حوزه‌ها محاسبه شد.

- فاصله تا دبستان دخترانه

برای سنجش میانگین فاصله تا مدارس ابتدایی دخترانه در محدوده هزار جریب، ۲ حوزه و در محدوده تخت فولاد نیز ۲ حوزه مشخص شد و میانگین فاصله‌ها در این حوزه‌ها به دست آمد.

- فاصله تا دبستان پسرانه

برای سنجش میانگین فاصله تا مدارس ابتدایی پسرانه، ۵ حوزه برای محدوده هزار جریب و دو حوزه برای محدوده تخت فولاد به دست آمد و میانگین فاصله‌ها در این حوزه‌ها اندازه‌گیری شد. سنجش میانگین فاصله تا مراکز آموزشی مهد کودک و دبستان نشان می‌دهد که محدوده هزار جریب در هر سه شاخص، از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است؛ و به‌طور کلی میانگین فاصله تا مراکز آموزشی در هر دو محدوده از وضعیت مناسبی برخوردار است.

جدول (۷). ارزیابی شاخص‌های ایمنی در فضای بازی کودکان
منبع: (نگارندگان)

امتیاز				شاخص
p-value	تخت فولاد	p-value	هزارجریب	ایمنی پیاده‌روها
۰/۰۰۰	۲/۱۴	۰/۰۰۰	۲/۴۳	مناسب بودن پیاده‌روها برای اقشار کم‌توان (کودکان)
۰/۰۰۰	۲/۲۶	۰/۰۰۰	۲/۲۱	تسهیلات مناسب در خیابان‌ها (چراغ راهنمایی و رانندگی برای کودکان، خطوط عابر پیاده و غیره)
۰/۰۰۶	۲/۴۳	۰/۰۱	۲/۶۹	امنیت هنگام پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری برای کودکان
۰/۰۰۰	۱/۸۴	۰/۰۰۰	۲/۴۸	امنیت اجتماعی (خشونت، مزاحمت و غیره)
۰/۰۳۰	۱/۹۴	۰/۰۰۰	۲/۵۳	امنیت پارک‌ها و فضای بازی کودکان
۰/۰۳۴	۲/۷۴	۰/۰۱۵	۲/۸۴	نظارت در معابر و فضاهای عمومی
۰/۰۲۲	۲/۶۵	۰/۰۰۰	۲/۴۰	توانایی رفت‌وآمد مستقل کودکان
۰/۰۰۰	۲/۷۳	۰/۰۰۰	۲/۲۶	ایمنی و امنیت حاشیه مدارس
۲/۳۵		۲/۴۵		میانگین

کودکان مورد ارزیابی قرار گرفت. شاخص‌ها و معیارهای مورد استفاده برای ارزیابی ایمنی پارک بازی کودکان به شرح زیر در جدول (۸) می‌باشد.

- عینی

برای سنجش بعد عینی ایمنی و امنیت در محدوده‌های مورد مطالعه، ایمنی فضای بازی کودکان با استفاده از مشاهده و مصاحبه با استفاده‌کنندگان از پارک‌های بازی

جدول (۸). ارزیابی شاخص‌های ایمنی و امنیت پارک بازی کودکان
منبع: (نگارندگان)

شماره	شاخص	هزارجریب	تخت فولاد
۱	جهت مناسب سطوح پهن (سرسره) برای جلوگیری از داغ شدن	تا حدودی مناسب	تا حدودی مناسب
۲	کف پوش	مناسب	تا حدودی مناسب
۳	زباله‌دان	مناسب	تا حدودی مناسب
۴	تابلوها و علائم تصویری	نامناسب	نامناسب
۵	آبخوری	تا حدودی مناسب	نامناسب
۶	ایمنی وسایل بازی	مناسب	مناسب
۷	دسترسی مناسب به تجهیزات	مناسب	مناسب
۸	نبودن زوایای پنهان و ناامن	مناسب	نامناسب
۹	نظارت مناسب والدین به فضای بازی کودکان	مناسب	مناسب
۱۰	روشنایی	مناسب	مناسب
۱۱	تناسب وسایل با گروه‌های استفاده‌کننده	نامناسب	نامناسب

محدوده هزارجریب با میانگین ۲/۴۵ دارای وضعیت مناسب‌تری نسبت به محدوده تخت فولاد با میانگین ۲ می‌باشد.

برای به دست آوردن امتیاز ارزیابی پارک بازی کودکان از بعد ایمنی و امنیت، میانگین نمرات داده شده به شاخص‌ها به دست می‌آید. میانگین نمرات نشان می‌دهد،

ارزیابی شاخص مشارکت کودکان

مشارکت کودکان در هر دو محدوده از وضعیت نامناسبی برخوردار است و اکثر پاسخ‌دهندگان در مورد مشارکت کودکان، گزینه خیلی کم را انتخاب کرده‌اند.

برای سنجش مشارکت کودکان از ابزار پرسشنامه استفاده شد و سه پرسش برای سنجش این شاخص مورد استفاده قرار گرفت و نتایج جدول (۹) به دست آمد.

جدول (۹). مشارکت و دخالت کودکان در تصمیم‌گیری‌ها
منبع: (نگارندگان)

امتیاز				شاخص
p-value	تخت فولاد	p-value	هزار جریب	مشارکت کودکان در تصمیم‌گیری‌ها
۰/۰۰۰	۱/۵۴	۰/۰۰۰	۱/۳۳	
۰/۰۰۰	۱/۴۰	۰/۰۰۰	۱/۳۸	توانایی اظهار نظر کودکان
۰/۰۰۰	۱/۴۳	۰/۰۰۰	۱/۶۱	احترام به دیدگاه کودکان
۱/۴۵		۱/۴۳		میانگین

ارزیابی شاخص بهداشت محیط

بهداشت محیط از دیدگاه ساکنان، در محدوده هزار جریب با میانگین ۳/۲۱ از وضعیت مناسب‌تری نسبت به محدوده تخت فولاد با میانگین ۲/۹۳ برخوردار است. به‌طور کلی بهداشت محیط در محدوده‌های مورد مطالعه از وضعیت متوسطی برخوردار است.

برای سنجش بهداشت محیط از پرسشنامه استفاده شد. برای سنجش شاخص بهداشت محیط از ۳ پرسش استفاده شد و نتایج زیر به دست آمد.

جدول (۱۰). ارزیابی شاخص‌های بهداشت محیط
منبع: (نگارندگان)

امتیاز				شاخص
p-value	تخت فولاد	p-value	هزار جریب	جمع آوری زباله و تمیزی محیط
۰/۰۰۰	۳/۲۴	۰/۰۰۰	۳/۷۶	
۰/۰۰۱	۳/۲۳	۰/۰۰۰	۲/۶۸	کیفیت هوای محیط سکونت
۰/۰۰۰	۲/۳۴	۰/۰۲۸	۳/۱۷	سروصدا آزاردهنده در محیط
۲/۹۳		۳/۲۱ ۶۴		میانگین

نتیجه‌گیری

محدوده نسبتاً دوستدار کودک می‌باشند. با توجه به اینکه محدوده هزار جریب از مناطق مرفه نشین اصفهان به حساب می‌آید ولی رضایت ساکنین این منطقه نسبت به رضایت ساکنین محدوده تخت فولاد که جزء مناطق فرسوده اصفهان است، برخلاف انتظار بود. در مورد نارضایتی ساکنان هر دو محدوده می‌توان به تفکیک هر شاخص نتیجه‌گیری و جمع‌بندی کرد:

- نبود امنیت و آرامش در فضاهای عمومی و بازی کودکان، به دلیل تجمع جوانان از دیگر مناطق اصفهان در محدوده هزار جریب مشهود است. از طرفی دیگر خیابان‌های

با بررسی شاخص‌های شهر دوستدار کودک در محدوده‌های هزار جریب و تخت فولاد، به هر شاخص امتیازی تعلق گرفت. میانگین امتیازات به دست آمده از هر شاخص با یکدیگر جمع شد و امتیاز نهایی محدوده‌ها محاسبه شد. طبق بررسی‌های انجام شده میانگین امتیازات در محدوده هزار جریب برابر با ۳۲/۳۳ و در محدوده تخت فولاد برابر با ۳۱/۳۴ می‌باشد. با توجه به بازه‌های مشخص شده برای شهر دوستدار کودک، میانگین امتیازات به دست آمده برای محدوده‌های مورد مطالعه، بین بازه ۲۸-۴۰ می‌باشد و هر دو

ساکنان محدوده‌های مورد مطالعه، نبود نظارت پلیس در فضاهای بازی کودکان و پارک‌ها، تجمع ارادل در اطراف فضای بازی کودکان، نبودن مراکز بهداشتی در محدوده، نبود سرویس بهداشتی و آبخوری در اطراف فضاهای بازی کودکان، آلودگی صوتی اتومبیل‌ها و ساختمان‌سازی در محیط، نبود امنیت برای عبور کودکان از خیابان و نبود امنیت در هنگام دوچرخه‌سواری از مشکلات موجود در محله‌های تخت فولاد و هزارجریب می‌باشند. در ادامه برای هر شاخص پیشنهادهایی ارائه می‌شود (جدول (۱۱)).

جدول (۱۱). پیشنهادات طراحی فضاهای شهری دوستار کودک
منبع: (نگارندگان)

اوقات فراغت
<ul style="list-style-type: none"> ایجاد مجموعه‌های تفریحی دارای فعالیت‌های متنوع مانند نقاشی، کاردستی، سفالگری، شعرخوانی، موسیقی کودکان، خمیربازی و غیره. ایجاد فضاهای بازی سرپوشیده و روباز برای استفاده کودکان در تمام فصول. ایجاد کانون‌های پرورشی و فکری ایجاد تنوع در نوع بازی کودکان مانند بازی‌های گروهی، فکری و هیجانی و نیز اندازه تجهیزات بازی برای استفاده گروه‌های سنی مختلف برگزاری نمایش، مسابقه، تئاتر عروسکی و خیمه‌شب‌بازی در مدارس، مساجد، پارک‌ها و فضاهای سبز ایجاد کتابخانه کودک تأمین ارتباط بیشتر کودکان با عناصر طبیعی مانند آب‌و خاک به وسیله ایجاد شرایط آب‌بازی و خاک‌بازی در فضاهای بازی کودکان طراحی فضاهایی که امکان کشف و قابلیت جستجو را دارا و برای کودکان هیجان‌انگیز باشد.

این منطقه نیز تبدیل به مکانی برای تردد خودروهای گران‌قیمت از دیگر مناطق اصفهان شده است که این امر موجب افزایش هنجارشکنی‌ها در این محدوده و کاهش ایمنی و امنیت آن می‌باشد. در محدوده تخت فولاد نیز خیابان‌های کم‌عرض، بافت فرسوده، رفت‌وآمد افراد خراب‌کار و فضاهای پنهان در محدوده و قبرستان تخت فولاد، از دلایل نارضایتی از ایمنی و امنیت ذکر شد.

- دسترسی به امکانات آموزشی و فراغتی در هر دو محدوده از وضعیت خوبی برخوردار است و تمام فواصل دسترسی کمتر از ۸۰۰ متر می‌باشد. ولی دسترسی به سیستم‌های حمل‌ونقل عمومی در محدوده هزارجریب از شرایط مناسب‌تری نسبت به محدوده تخت فولاد برخوردار است و ساکنان محدوده تخت فولاد احساس رضایت بیشتری نسبت به حمل‌ونقل عمومی و دسترسی به سایر نقاط داشته‌اند.

- اوقات فراغت در محدوده‌های تخت فولاد و هزارجریب، با اینکه دسترسی به فضاهای بازی و سبز در هر دو محدوده از وضعیت قابل قبولی برخوردار است، اما رضایت‌بخش نیست. از دلایل این نارضایتی می‌توان به کمبود مکان‌های تفریحی و نبود تنوع مناسب در وسایل بازی کودکان اشاره کرد.

- مشارکت کودکان در هر دو محدوده از وضعیت بسیار نامناسبی برخوردار است و کودکان در فرآیندهای تصمیم‌گیری در حوزه‌های مربوط به خود دخالت داده نمی‌شوند و اکثر تصمیمات شهری بدون نظرخواهی از کودکان انجام می‌شود. با توجه به اینکه اصلی‌ترین معیار شهر دوستدار کودک، مشارکت می‌باشد، ولی این معیار در محدوده‌های مورد مطالعه رعایت نشده و به عبارتی برنامه‌ریزی‌ها برای کودکان، بدون کودکان انجام می‌گیرد.

- بهداشت محیط در هر دو محدوده از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار است. ولی از دلایل آلودگی محیط در این محدوده‌ها می‌توان به آلودگی‌های صوتی ایجادشده توسط اتومبیل‌ها و سروصدای ناشی از ساختمان‌سازی اشاره کرد. همچنین در محدوده تخت فولاد، وجود کاربری‌های ناسازگار مانند تعمیرگاه‌های اتومبیل و صافکاری منجر به نارضایتی ساکنان این محدوده می‌شود.

پیشنهادها

به منظور پیشنهاد در مورد راه‌کارهای مناسب برای ایجاد محیط‌های دوستدار کودک، علاوه بر استفاده از نتایج به‌دست‌آمده، از مصاحبه با شهروندان محدوده‌های مورد مطالعه نیز بهره گرفته شد. در مصاحبه انجام‌شده با

ادامه جدول (۱۱). پیشنهادات طراحی فضاهای شهری دوستار کودک

منبع: (نگارندگان)

دسترسی
<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد مراکز بهداشتی- درمانی در محدوده دسترسی محلات • تطبیق مسیرهای وسایل حمل و نقل عمومی با خدمات اساسی و مورد نیاز ساکنان محله • رایگان یا ارزان تر کردن هزینه های حمل و نقل عمومی برای کودکان • ایجاد مسیرهای ایمن برای دوچرخه سواری و پیاده روی تا مدارس • جانمایی مناسب ایستگاه های حمل و نقل عمومی با توجه به نیاز ساکنان • ایجاد مراکز آموزشی مهد کودک در داخل محدوده محلات
ایمنی و امنیت
<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد موانع برای جلوگیری از ورود موتورسیکلت ها به پیاده روها • تأمین علائم راهنمایی و رانندگی متناسب برای کودکان • جلوگیری از ورود موتورسیکلت ها به پارک ها و فضاهای بازی کودکان • نصب علائم راهنمایی تصویری در پارک ها و فضاهای شهری • ایجاد باجه های پلیس در پارک ها و جلوگیری از ایجاد پاتوق برای اراذل و اوباش • ایجاد پارک های بازی، دور از مسیرهای تردد وسایل نقلیه • ایجاد مسیرهای امن برای رفت و آمد مستقلانه کودکان • نصب سرعت گیر در اطراف فضای بازی کودکان و مراکز آموزشی • تأمین روشنایی مکان های تاریک و پرخطر و تعویض به موقع چراغ های فضاهای شهری • ایجاد تنوع در وسایل بازی کودکان متناسب با سنین مختلف برای جلوگیری از تداخل گروه های سنی مختلف با یکدیگر • ایجاد کف پوش مناسب در فضاهای بازی کودکان
مشارکت کودکان
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری جلسات نظرسنجی از کودکان در محله ها □ ایجاد سامانه های نظرسنجی محلات دوستدار کودک برای بیان دیدگاه های کودکان • تجزیه و تحلیل نقاشی کودکان در مورد محیط زندگی خود • الزام انجام کارهای پژوهشی در مورد علائق و دیدگاه کودکان، قبل از انجام اقدامات عملی در حوزه کودکان
سلامت محیط زیست
<ul style="list-style-type: none"> • جمع آوری به موقع زباله ها در محیط زندگی • آگاهی مردم و فرهنگ سازی در رعایت بهداشت محیط • خارج کردن کاربری های ناسازگار و آلاینده از محله ها • نظارت پلیس جهت کاهش آلاینده های صوتی اتومبیل ها • نظارت بر زمان فعالیت های ساختمان سازی جهت جلوگیری از ایجاد آلاینده های صوتی در زمان های نامناسب • مکان یابی سطل های زباله بزرگ در داخل محله ها • تهیه در پوش مناسب و زهکش سطل های زباله برای جلوگیری از ایجاد بوی نامطبوع در محیط • ایجاد سرویس بهداشتی و آبخوری در اطراف فضای بازی کودکان و پارک ها

پی‌نوشت‌ها

Broberg, A., M. Kytta, and N. Fagerho. 2013. Child-friendly urban structures: Bullerby revisited. *Journal of Environmental Psychology* 35: 110-120.

Chawla, Louise. 1997. Growing up in cities: a report on research under way. *Environment and Urbanization* 9(2):247-251.

Coulton, Claudia. J., and Jill. E. Korbin. 2007. Indicators of child well-being through a neighborhood lens. *Soc Indic Res* 349-361.

Ghanbari-Azarneir, Sharareh, Sara Anbari, Seyed Bagher Hosseini, and Seyed Abbas Yazdanfar. 2015. Identification of Child-Friendly Environments in Poor Neighborhoods. *Procedia - Social and Behavioral Science* 201: 19-29.

kytta, m. 2002. Affordances of Children's Environments in The Context of Cities, Small Towns, Suburbs and Rural Villages in Finland And Belarus. *Journal of Environmental Psychology* 22:109-123.

Rakhimova, Nelya. 2011. Child-Friendly Cities and Neighborhoods: An Evaluation Framework for Planners. Arizona State University.

UNICEF. 2004. Building Child Friendly Cities A Framework For Action.

Woolcock, Geoffrey, and Brendan Gleeson. 2007. Child-Friendly Cities: Critically Exploring the Evidence Base of a Resurgent Agenda. State of Australian Cities Conference. Adelaide: University of South Australia.

1. Child Friendly Cities
2. Riggio
3. Horelli
4. Rakhimova
5. Paulla Dewi
6. Semarang

منابع

رفعیان، مجتبی، و زهرا خدایی. ۱۳۸۸. بررسی شاخص‌ها و معیارهای مؤثر بر رضایتمندی شهروندان از فضاهای عمومی شهری. *نشریه راهبرد* ۱۸(۵۳): ۲۴۸-۲۲۷.

زیاری، کرامت اله. ۱۳۹۲. برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری. انتشارات دانشگاه تهران.

سازمان ملل متحد. ۲۰۰۶. گزارش کارشناس مستقل سازمان ملل متحد برای مطالعه در زمینه‌ی خشونت علیه کودکان.

عیوضی، محمد رحیم، و سید حسام‌الدین باب گوره. ۱۳۹۱. تحول مفهوم شهروندی و ظهور شهروند جهانی. *فصلنامه سیاست* ۴۲(۳): ۱۸۷-۲۰۵.

غفاری، علی، محمود قلعه‌نویی، و خشایار عمادی. ۱۳۹۳. شهر دوستدار کودک؛ ارزیابی و مقایسه چگونگی پاسخگویی به اصول شهر دوستدار کودک در بافت‌های جدید و سنتی ایران (مطالعه موردی: شهرک سپاهان شهر و محله جویباره اصفهان). *نشریه هویت شهر* ۸(۱۸): ۳۸-۲۷.

غیاثوند کربلایی حسینی، ابوالفضل، و جمال‌الدین سهیلی. ۱۳۹۲. بررسی ویژگی‌های شهر دوست‌داشتنی از نگاه کودکان. *مطالعات شهری* ۳(۹): ۶۸-۵۹.

کاشانی جو، خشایار. ۱۳۸۹. بازساخت رویکردهای نظری به فضاهای عمومی شهری. *نشریه هویت شهر* ۴(۶): ۱۰۶-۹۵.

کیانی، اکبر، و علی اسماعیل‌زاده کواکی. ۱۳۹۱. تحلیل و برنامه‌ریزی «شهر دوستدار کودک» (CFC) از دیدگاه کودکان (مطالعه موردی: قوچان). *فصلنامه باغ نظر* ۹(۲۰): ۶۲-۵۱.

محسنی، رضا علی. ۱۳۸۹. ابعاد و تحلیل حقوق شهروندی؛ راه‌کارهایی برای تربیت و آموزش حقوق شهروندی. *فصلنامه مطالعات سیاسی* ۳(۱۰): ۱۴۴-۱۱۷.

منشور حقوق شهروندی. معاونت حقوقی ریاست جمهوری. ۱۳۹۲.